

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

<p>PRETIULU ABONAMENTULUI.</p> <p>Pentru Austro-Ungari'a: Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr. Pentru Romani'a si strainetate: Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.</p>	<p>PRETIULU INSERTIUNILORU:</p> <p>Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl; pana la 200 cuvinte 4 fl; si mai sus 5 fl v. a.</p>	<p>Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei „BISERIC'A si SCÓL'A.“ Èr banii de prenumeratiune la TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.</p>
---	---	--

INVITARE DE PRENUMERATIUNE

LA

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Fóia bisericésca scolastica, literara si economica.

Cu inceputulu a nului 1892 deschidemu abonamentu nou la „Biseric'a si Scól'a.“

Rugàmú pre toti domnií abonenti de pana acuma, cari dorescu a avé fóia nóstra si pe viitoriu, se binevoiésca a tramite la „Tipografi'a diecesana“ pretiulu de prenumeratiune care e:

PENTRU AUSTRO-UNGARI'A:

PE UNU ANU . . . . . 5 fl. — cr.
„ 1/2 „ . . . . . 2 fl. 50 cr.

PENTRU ROMANI'A SI STRAINETATE:

PE UNU ANU . . . . . 14 franci.
„ 1/2 „ . . . . . 7 fr.

Sprijinulu moralu si materialu, de care pana acuma s'a bucuratu fóia nóstra, ne indreptatiesce a sperá, cà si in viitoriu vom fi imbratisiati de aseminea simpathii calduróse precum si de bunavointi'a nestramutata a On. Publicu cetitoriu.

Redactiunea.

La sfêrsitul a nului 1891.

Se duce si anulu 1891 pre calea vecinicieí dupa multii sèi inaintasi.

Si când anulu se duce, ne intrebàm noi, biseric'a si poporulu romanu, ca ce ne lasa de moscenire anulu, carele se duce, si cari potu se fia buna-

tàtile, pre cari ni-le va aduce anulu, carele urméza?

Acést'a este intrebarea, carea ne preocupa, cá pre biserica si cá pre poporu, acum la schimbarea anului; si acést'a este intrebarea fundamentala, carea preocupa pre tóte popórele, cari viéza, si voiescu se aiba viétia si viitoriu?

Noi romanii dreptcredintiosi din acésta tíera suntem constituiti si organizati cá biserica nationala autonoma, si in acelasi timpu facem parte din unu poporu, carele are o istoria propria a s'a; èr istori'a unui poporu este din cele mai frumóte, cand pãintr'ens'a se constata, ca poporulu, de a carei'a sórte vorbesce, trecend prin diferite greutàti, — a infrant, si a biruit necazuri multe, si in presentú se infacisiéza in faci'a lumii cá unu neamu in desceptare si cá unu poporu, carele traiesce, si voiesce se aiba, si se-si faurésca viitoriulu prin propriiele sale forcie, prin lucrulu si prin harnici'a manilor sale si prin omeni'a s'a.

Multe necazuri ne-a lasat de moscenire trecutul nostru de trista aducere aminte; dar faptululu, ca suntem aici, cá biserica si cá poporu, ne dovedesce, ca le-am biruit, si Ddieu a voit, cá se-le potém biruí.

Multe necazuri ne lasa dupa sene si anulu, carele apune; dar suntem aici, traím si voim se traím, sustiéndu-ne si desvoltandu limb'a si legea stremosiésca, si intarind si inaintand individualitatea nóstra nationala.

Necazurile, cari se ivescu in mersulu popórelor spre perfectiune, le impedece, si le conturba bunastarea; dar totu necazurile sunt, cari facu pre cei necajiti, cá se-se adune unulu langa altulu, se puna umèru la umèru, si se lupte cu mai multu succesu pentru bunastarea lor viitória.

Necazuri multe ne lasa de moscenire anulu, carele apune; dar chiar faptululu acést'a ne inspira speranti'a, ca vom fi mai, norocosi in anulu, in care intràm, pentru ca crucea Domnului ne este vecinica

marturia, ca numai prin suferintiele si mórtea Domnului pre lemnu s'a inaugurat in lume er'a mantuirei, si s'a instalat domni'a si stepani'a Vietii celei vecinice.

Sub stindardulu si sub puterniculu scutu alu santei crucei a Domnului este activata viéti'a nóstra cá biserica si cá poporu. Si sant'a cruce a Domnului simboliséza necazulu si suferinti'a, si in acelasi timp este pentru omenime semnulu celu vecinicu alu biruintii binelui in contra reului.

A biruit Viéti'a in contra mortii cei vecinice, pentru ca Celu ce a venit in lume, cá se instaleze pentru eternitate domni'a vietii pre pamentu, a luat pre umerii Sêi cei dumnedieesci Crucea, rogandu-se Celui ce L'au tramis prin vecinicile cuvinte : „Dómne, de este se tréca paharulu acest'a dela Mine, fia Voi'a T'a⁴ ; si facénd din lemnulu paméntului, espus putrejunii, lemnulu celu de viéti'a facétoriu alu Ceriului, prin carele Ceriulu da viéti'a tuturor celor ce credu intr'ensulu.

Aceste vecinice cuvinte sunt programulu vietii si libertátii crestine. Sub acestu programu suntem organizati cá biserica si cá poporu ; ér realizarea lui consiste intru a-ne supune vointi'a nóstra personala vointiei celei vecinice a lui Ddiu.

Au trecut betranii si inaintasii nostri prin multe si grele necazuri si suferintie ; dar cautand au cautat pre Domnulu ; si din necazurile si suferintiele lor a resarit, si ni-s'a instalat noue vechi'a nóstra Metropoli'a cu viéti'a constitutionala si cu autonomi'a bisericeii nóstre nationale. Din suferintiele betranilor si din alipirea Lor catra biserica a Domnului a resarit si rentinerirea limbei nóstre stremosiesci.

Asia se vede inse, ca ne gasim pré de curend in nou'a situatiune, creata noue prin suferintiele betranilor ; si multele necazuri, preste cari am trebuit se trecem, pre tóte terenele vietii, nu ne-au lasat si póte ca nici nu ne-au potut lasá timpulu de ajuns, cá se vedem in deplina lumina situatiunea nóstra bisericeésca-nationala. Ér din acésta imprejurare a isvorit faptulu, ca s'a lucrat multu dela reactivarea vechi'i nóstre Metropoli'i pentru desvoltarea culturala a poporului credintiosu ; dar nu s'a lucratu si nu s'a potut lucrá totulu, pre carele lu-reclamau de urgentia multele trebuintie ale acestui poporu.

Gandim acum la sfêrsitululu anululu la ceea ce ne-a lipsit in trecut, pentru cá se putem contribuí la acoperirea acestei lipse incát pentru viéti'a si activitatea nóstra viitória. Si cá se nu rétacim in cugetarea nóstra, constatám, ca punctulu nostru de procedere in judecat'a asupra acestei lipse este : ca ceea ce ne lipseste, de sigur ne lipseste numai din faptulu, ca Ddiu a voit se-ne lipsésca, cá cu atât mai vêrtos se cunós-cem pre Domnulu si pre Celu ce L'au tramis si in mai mare mesura se implinim voi'a Lui in viéti'a si activitatea nóstra viitória.

Ne inchinám acestei sante si dumnedieesci vointie ; si invocand memorabilele cuvinte ale santului

Gregoriu Nazianzeanulu, constatám, ca avem marturia vecinica pre inzasi biserica, ca „din necazuri si primejdii s'a nascut tari'a ei ; ér barbatii bisericeii chiar prin aceste primejdii au devenit mai curagosi si mai resoluti intru a face binele“.

Nu mai de acésta santa resolutiune a barbatilor mari ai vietii si activitatii crestine se inspira biserica romana si poporulu ei credintiosu.

Si cu acésta inspiratiune in inim'a nóstra, — acceptám in deplina linisce sufletésca dilele, si cele ce suntem chiamati a face in decursulu anululu viitoriu pentru intarirea santei nóstre bisericeii si inaintarea neamului romanescu din aceste párti.

Vechiu cá timpulu este adevêrulu, ca nu este lipsitu omulu, carele voiesce, si póte se lucreze, si carele porta pre Ddiu in inim'a lui si implinesce vointi'a Lui prin viéti'a si faptele sale.

Credinti'a in Dumnedieu a constituit in tóte timpurile cea mai mare bogati'a a poporului romanu.

Credinti'a in Dumnedieu si credinti'a in puterea de viéti'a si in puterea mantuitória a bisericeii nóstre dreptmaritória constituiesce si astadi cea mai insemnata avere a nóstra.

A fost in multe rânduri in trecutulu de trista aducere aminte greu lovitulu poporulu romanescu in acesta avere atât de scumpa a s'a ; ér consecintiele acelor grele lovituri ni-a fost chiar noue, generatiunei de astadi, dat'a, cá se-le suportám in mare mesura.

Am suportat aceste consecintie, luptand cu multe slabituni remase din trecutu ; si ceea ce s'a lucrat pentru inaintarea bisericeii nóstre nationale in intréga Metropoli'a este o vediuta dovéda, ca biserica a Domnului are destula taria, cá se-le biruiesca.

In anulu, in carele intrám vom avé de sigur se întempinám noue greutáti, pentru cá se intarim sant'a biserica a Domnului, si pentru cá se putem contribuí cu sporu si succesu la inaintarea poporului nostru credintiosu in mersulu lui spre perfectiunea crestinesca. Si nu ne indoim, daca ne va ajutá Dumnedieu, cá tot cu mai multu succesu se putem alimentá si desvoltá sêmtiulu de pietate crestinesca : atunci suntem siguri, ca credinti'a nóstra in Domnulu si in Celu ce L'au tramis, credinti'a nóstra in puterea mantuitória a santei Lui bisericeii ne va luminá si povetuiú, cá se pótem inaintá pre tóte terenele vietii.

Purcediend din acésta credintia, datátoria de viéti'a dicem publiculu nostru si intregu neamulu romanescu :

Anu nou fericitu !

Ingrijirea preotului pentru desvoltarea economica a poporului.

Pentru cá omulu se póta se esiste, se se póta desvoltá si mai cu seama pentru cá se-si póta urmá

cu sporiu si cu succesu calea spre perfectiunea crestinésca, — are trebuintia de o multime de bunuri, cari bunuri lumea s'a indatinat a-le numi a vere, seau bogatiia. Cu cât unu poporu dispune de mai multe bunuri, de mai multa avere, cu atât desvoltarea lui este mai usióra; si pre de alta parte cu cât unu poporu este mai lipsitu de astfelu de bunuri, cu atât desvoltarea lui este mai grea si mai anevoiósa. Bunurile, de cari vorbim, sunt dupa natur'a lor: bunuri materiale, intelectuale si morale; ér aceste trei soiuri de bunuri stau in cea mai strénsa legatura unulu cu altulu. Unu poporu, carele a avut, si are o buna scóla pentru desvoltarea s'a intelectuala si morala, afla totdeun'a mijlócele si calea, pre carea mergend se-si póta cascigá bunurile materiale, de cari are lipsa; si pre de alta parte unu poporu, carele se bucura de o buna stare materiala, si-pote inmultí si mijlócele pentru o mai repede desvoltare a s'a pre terenulu intelectualu-moralu si in genere pre tóte terenele vietii.

Cu cât unu poporu este mai bine situatu materialmente, cu atât póte se aiba scóle mai multe si mai bune, biserici pompóse, biblioteci, lucrári de arta ect. precum si unu personalu, bine cualificatu si bine retribuitu, carele se fia in stare a dá viétia si putere institutiunilor sale culturali.

Acést'a fiind valórea bunastáarii materiale a popórelor pentru desvoltarea culturala si religiósamoralá a lor, este naturalu, ca biserica are detorintia a ingrijí si de desvoltarea economica a poporului; ér organulu, prin carele biserica indeplinesce acésta detorintia a s'a este in prim'a linia preotulu. Este pré naturalu apoi, ca biserica va poté, si poté satisfice acestei indetoriri, daca va inmultí, si va desvoltá factorii de productiune, seau isvórele de cascigu, isvórele bunastáarii atât materiale cât si intelectuale-morale. Cá factori de productiune numerám urmatorii patru, si anume; a) pamentulu si clim'a, b) lucrulu si spiritulu de lucru, c) capitalulu, si d) factorulu principalu de productiune: religiunea, si respective sêntiulu de pietate crestinésca. Privim acum la starea, in carea se gasescu acesti patru factoru de productiune la poporulu nostru, cá dupa starea, in carea se gasescu, se ne putem pronuncia asupra modului de lucrare, prin carele credem noi, ca s'ar poté contribuí cu succesu la desvoltarea lora.

Poporulu nostru, când a scapatu de jugulu iobagiei, a primit la segregare pentru munc'a s'a cea grea de veacuri cá iobagiu o anumita cuantitate de pamentu, pre carele ne-am indatinat a-lu numi pamentulu stremosiescu.

Acestu paméntu, multu, putienu, cátu este, representéza astadi cea mai insemnata avere a poporului romanescu din acésta tíera.

Si deci facia de paméntulu stremosiescu activitatea preotului se va estinde in urmatóarele directiuni, si anume:

1) va ingrijí, cá pamentulu stremosiescu plugariulu nostru se-nu-lu imputiéneze, se nu-lu vènda, si se nu-lu instreineze;

2) va ingrijí, cá plugariulu nostru prin lucrulu manilor sale din anu in anu se ridice puterea de productivitate a acestui paméntu, cá astfelu pre de o parte se-si póta acoperí tóte trebuintiele, ér pre de alt'a se póta se-lu inmultiesca.

Mijlócele, prin cari preotulu póte ingrijí de sustiènerea si inmultinea acestui factoru de productiune sunt urmatóarele: si anume:

a) iubirea facia de parintii, mosii si stremosii nostri, cari cu multe greutáti si intre cele mai grele imprejurári au cascigat acelu pamentu, cá se ni-lu póta lasá noue de moscenire; b) iubirea facia de noi insine si de desvoltarea nóstra propria, deórece in lips'a de alte averi la noi si la poporulu nostru pamentulu forméza si astadi averea cea mai insemnata a nóstra; c) iubirea facia de deaprópele nostru si in specialu iubirea facia de pruncii nostri si iubirea nóstra facia de biserica si natiune, si infine mai pre sus de tóte iubirea nóstra facia de Dumnedieu, carele a dat acelu pamentu omului, cá se-lu provéda pre densulu cu cele trebuintióse pentru sustiènerea si desvoltarea s'a, si pentru cá se i inlesnéscá mersulu spre perfectiunea crestinésca.

Cu privire la desvoltarea factorului de productiune, pre carele lu-numim lucru si spiritulu de lucru, — despre poporulu nostru nu se póte dice, ca nu este destul de sêrguitoriu la lucru. Ni-se pare inse, ca chiar la clas'a asia numita a lucratorilor, a diuasilor, lipsesce in parte, seau nu este destul de desvoltatu ceea ce numim spiritu de lucru. A fost adeca in multe rënduri in lume idei'a gresita, ca lucrulu este o greutate, seau chiar unu blestemu pre capulu omului; si cu potintia este, cá se fi remas inca pre alocuria din acésta ideia gresita chiar la clas'a lucratorilor, la clas'a avisata a-se sustiène si a traí din lucrulu manilor sale. Si deci pentru a poté desvoltá preotulu in poporulu sêu spiritulu de lucru va avé in vedere urmatóarele, si anume:

a) Spiritulu de lucru nu se póte desvoltá in poporu intru atât'a prin invetiaturi si sfaturi, precum se póte desvoltá prin esemplulu preotului; si deci preotulu va fi unu omu activu si in tóte ale sale unu lucratoriu neobositu dimpreuna cu intréga cas'a s'a; se nu-lu véda adeca nici odata nimenea petrecënd in nelucrare; ci ori când i-va intrá vre-unu credintiosu in cas'a lui, se-lu afle lucrând, si adeca studiand, indeplinind lucrările scripturistice, pre cari le are, rogandu-se lui Ddieu, seau ingrijindu-si afacerile sale economice, — cá astfelu prin esemplulu preotului se-se planteze in inim'a poporului idei'a: ca lucru nu este pentru omu nici greutate, nici blestemu; ci lucrulu este o binefacere, unu mijlocu, prin carele omulu se desvólta, si agonisesce cele trebuintióse pentru esistentia si inaintare, si inmultiesce talantulu, pre carele i-l'a datu

Ddiu in viétia, in sanatate si in puterile, de cari dispune, si infine, ca lucrulu este o adeverata rogatiune, pre carea omulu o ridica lui Ddiu, continuandu in lume man'a cea creatória a lui Ddiu.

Cu privire la alu treilea factoru de productiune, la capitalu, sub carele intielegem: o avere, pusa in intrebuintiare astfeliu, cá cu dens'a se producem bunuri, seau avere noua, — constatãm, ca, desi poporulu nostru a lucrat cu succesu si pre acestu terenu, — totusi suntem inea departe, fórte departe de a avé capitale de ajuns in reportu cu multele trebuintie ale poporului si in reportu cu capitalele cele multe si mari, pre cari le au alte popóre.

Capitalulu principalu alu poporului nostru este pamentulu, casele de locuit, vitele si recuisitele de economia, lãnga carele s'au mai adaos in timpulu din urma capitalulu, investitu la institutetele de creditu, cá capitalu de actiuni si cá depuneri spre fructificare. Observãm inse aici si acea imprejurare regretabila, ca multu pamëntu alu poporului nostru este astadi insarcinatu cu datorii; si deci pre acestu terenu biseric'a si preotimea are fórte multu de lucratu; ér pentru cá preotulu se póta satisface acestei indetoriri va avé in vedere urmatórele:

Si in privinti'a capitalului si a formãrii capitalelor dascalulu celu mai bunu este esemplulu; si deci preotulu si-va intocmí modulu sêu de viétia astfeliu, cá din cascigulu sên se-si póta formá unu capitalu, fia macar cât de micu, prin carele se-si asigureze atât dilele betranetielor sale, cât si crescerea pruncilor, si pre lãnga acést'a cu intentiunea cá vediend poporulu esemplulu preotului, si adeca vediend poporulu, cum preotulu prin diligintia si prin grije si prin restrângerea cheltuielilor si-a potut aduná unu micu capitalu, — se-lu urmeze si pre acestu terenu; si astfeliu prin esemplulu propriu preotulu se alimenteze si desvólte spiritulu de crutiare alu poporului.

b) preotulu se-se ferésca de a face datorii, si se ferésca pre credintiosii sei de a face cu usiurintia datorii; si

c) se ingrijésca, cá capitalele bisericesci se-se administreze bine — cá astfeliu in formarea si administrarea capitalelor bisericesci se aiba poporulu unu modelu de a-si formá si administrá din cascigulu seu unu capitalu pentru asigurarea si iinantarea s'a

Al patralea si celu mai insemnatu factoru de productiune in desvoltarea economica a popórelor este religiunea si sêmtiulu de pietate crestinésca.

Daca privim la starea, in carea se gasesce astadi religiositatea si sêmtiulu de pietate crestinésca alu poporulu nostru, constatãm, ca acestu poporu, condusu in trecutul lui aprobe numai de sêmtiemintele si datinele sale religióse, remase si moscenite din betrani, a fost espus si elu, cá si celelalte popóre ale Europei la multe incercãri si la multe ispite pre acestu terenu.

Seclulu nostru sub firm'a, seau dóra mai bine disu sub masc'a luminei si civilizatiunei asia numite moderne a atacat cu deosebire cele trei dogme cardinale ale crestinismului, si anume: dogm'a despre divinitatea Mantuitoriului Christos, despre divinitatea bisericei si despre divinitatea institutiunei preotiesci, cá institutiune, menita de Domnulu de a representá in modu vediutu pre Mantuitoriulu Christos, si cá organu, prin mijlocirea carui'a se revérta asupra omului intru prisosintia darurile cele bogate ale vecinicei si nemarginitei indurãri a lui Dumnedieu.

ÉR in materia de credintia si in materia de religiune ori ce feliu de atacu, ori ce feliu de lovitura are consecintie multu mai grele, decât pre ori ce altu terenu, — pentru ca consecintiele lui grele se vêdu, si se sêmtu mai cu seama pre terenulu economicu.

Sêmtim greu aceste lovituri ale timpului, pentru ca nici unu feliu de lovitura nu este, si nu póte fi mai greu sêmtita, decât loviturile, cari se dau unui poporu pre terenulu economicu, — pentru ca loviturile, venite din ori ce parte pre acestu terenu i-ataca esistentia, — i-ieau asia dicend pana din gura, si-lu impedeza in desvoltare; si vom fi gresind, seau vom fi vorbind adeverulu, nu scim; dar cutezãm a afirmá cu tóta puterea cuvântului, ca daca vom fi perdut din pamëntulu stremosiescu, si daca am avut nentielegeri, — isvorulu tuturor acestor rele si alu altor'a a fot numai aceste grele lovituri, si anume loviturile, indreptate incontia religiunei si a sêmtiului de pietate crestinésca.

Constatand acést'a este naturalu, ca pentru a paralisá grelele lovituri, cari s'au indreptat, si se indreptéza asupra sêmtiului de pietate crestinésca alu poporului, — biseric'a si preotimea trebuie se desvólte mai multa resistentia, si se desvólta mai multa activitate, cá prin o supraveghiare neadormita si prin o cât mai conscientiósa punere in aplicare a mijlócelor bisericei se potem infrange, si se potem iesi biruitori asupra ori carui atacu s'ar indreptá din ori ce parte asupra santei nóstre biserici.

Chiar pentru acést'a ne-am sêmtit detori a atrage atentiunea preotimei nóstre asupra acestei imprejurãri dupa noi de o deosebita importantia in desvoltarea si inaintarea poporului nostru pre terenulu economicu, si prin acést'a pre terenulu desvoltãrii intelectuale si morale a poporului credintiosu.

Pentru ca daca cinev'a ar umblá din satu in satu, si ar intrebá, ca pentru ce a perdut cutare, seau cutare plugariu alu nostru pamentulu, de sigur ar aflá, ca l'a perdut, pentru ca nu l'a lucrat bine; si nu l'a lucrat bine, pentru ca nu a fost cu destula iubire facia de parinti si ei, cari i-lau dat de moscenire si facia de Ddiu, carele l'a pus stepanu preste elu. Si érasei daca va intrebá cinev'a, ca pentru ce si cum au ajuns in satele nóstre plugari si ómeni din parinti seraci, cá astadi se aiba si ei o buna stare, va aflá de siguru, ca acesti ómeni s'au ridicat prin lucrulu manilor lor si prin bun'a intrebuintiare a cas-

cigului realizat prin lucru, ér in mersulu lor spre starea de astadi i-a ridicat, si intarit religiunea si sântiulu lor de pietate crestinésca.

Drept aceea pentru o buna ingrijire a dezvoltării si inaintării poporului pre terenulu economicu preotulu va avé in vedere următoarele :

a) Religiunea este factorulu principalu de productiune, pentru ca religiunea da viétia, si conduce pre omu faci'a de toti ceialalti factori de productiune. Omulu religiosu privesce in pamentu unu daru dela Ddieu, obtienutu prin harnici'a parintilor sêi, seau prin lucrulu manilor sale, cu scopu, cá se-si inlesnéscá viéti'a si mersulu sêu spre perfectiunea crestinésca ; si deci lu-pretiuesce, si nu-lu imputiénéza, si nu-lu instreinéza. Omulu religiosu privesce in lucrú si in capacitatea s'a de a lucrá nu o greutate, nu unu blestemu, ci unu daru dela Ddieu, obtienu spre scopulu de a-si faurí siesi o bunastare vremelnica si vecinica. Omulu religiosu privesce in capitalulu, pre carele si l'a potut aduná, unu daru dela Ddieu, menitu a-si asigurá esistentia s'a si a familiei sale, si a poté ajutá pre deaprópele seu, precum si institutiunile culturale.

b) Preotulu se fia cu deosebita atentiune si privegiare asupra stării, in carea se gasesce poporulu pre terenulu economicu, si prin punerea in aplicare cât mai conceintiósá a mijlócelor bisericeí : a doctrinei, a cultulu si a disciplinei, se staruiesca, la alimentarea si dezvoltarea sântiului de pietate crestinésca astfeliu, cá evangeli'a Domnului se devina singura stepana preste modulu de gandire si actiune alu credintiosilor pre tóte terenele vietii.

In presér'a aniversării santului Vasiliu celu mare.

A fost unu timpu fortunosu si de grea lupta pentru biserica Domnului timpulu, in carele a trait santulu Vasiliu celu mare.

Biserica dreptmaritória era in lupta cu arianismulu, ai carui sectári devenisera chiar pre timpulu santului Vasiliu o adeverata plaga pentru societatea omenésca de atunci. Biruitu fiind arianismulu pentru eternitate in sinodulu dela Nice'a prin formularea doctrinei despre divinitatea Mantuitorului Christos pre bas'a santei scripturi si a traditiunilor apostolice, — si nemai poténd aperi pre calea doctrinei gresitele lor invetiaturi, si-au luat refugiulu la mijlóce lumesci ; si au inceput a denunciá si calumniá inaintea lumii si inaintea curtii imperatesci biserica Domnului si pre reprezentantii ei. Pre timpulu vietii publice a santului Vasiliu cá presviteru si cá Arhichereu domniá imperatulu Valens, carele era arianu, si carele persecutá cu tóta asprimea pre adeveratii reprezentantii ai bisericeí Domnului.

In faci'a amenintiárilor si persecutiunilor pornite de imperatulu Valens si de procuratorulu seu

Modestas contra bisericeí Domnului si in contra reprezentantilor ei, — santulu Vasiliu opune drépt'a credintia, pentru cá pentru eternitate se-se arete puterea ei biruitória in faci'a lumii si a uneltirilor lumii.

De aceea inregistrám aici, cá vecinicu memorabilu discursulu avutu de santulu Vasiliu cu procuratorulu Modestus, asia precum lu-aflám la santulu Gregoriu Nazianzeanulu, unde cetim urmatoarele :

„Chiamatu fiind santulu Vasiliu celu mare inaintea lui Modestus, locotienetoriulu imperatului Valens, carele era arianu — densulu, urmá citatiunei cá si când ar merge la o serbare si nu la judecata. Intrebandu-lu Modestus, plinu de mania, cum cutézi a te improtivi imperatului, celui mare? — Vasiliu respunde : la ce se referesce acésta intrebare, pentru ca eu nu o intielegu. Tu nu te supuni, si nu adoptezi religiunea imperatului in timpu ce toti ceialalti s'au supus. Acést'a, respunde Vasiliu, nu o vrea imperatulu mieu. Si ce tieni tu despre mine? continuá Modestus. Eu tienu, ca tu esti locotienetoriu si inca distinsu, — acést'a nu o negu, dar nu esti nici decât mai pre sus de Ddieu. La acestu respunsu Modestus se iritá si mania si mai tare, si sarind de pre scaunu i-dise cu cuvinte aspre : Ce? Nu te temi tu de puterea mea? Pentru ce se me temu? respunde Vasiliu, ce mi-se póte intemplá? Ce ti-se póte intemplá? striga Modestus ; un'a din cele multe, cari stau in puterea mea : luarea averii, esiliu, chinuri, mórte. La acést'a respunde Vasilin, daca mai scii ceva, spune-mi, pentru ca cele ce mi-le ai spus pana acum nu-me sparia. Cum? striga Modestus. De sigur dise Vasiliu, pentru ca nu se teme, ca-i va luá cinev'a averea, acel'a, care nu are, decât nisce haine rupte si câteva cárti. (S. Vasiliu erá din parinti avuti, dar intréga averea s'a familiara o cheltuise pentru intretinerea unui spitalu pentru seraci.) Esiliu eu nu cunoscu pentru ca intregu pamentulu este alu Domnului, si eu cu tóte acestea sum in totu loculu streinu. Mórtea este pentru mine o binefacere, pentru ca prin mórte meducula Domnulu, pentru carele traiescu. Atunci se uimi Modestus, si dise : in modulu acest'a si cu atât'a curagiu pana astadi inca n'a vorbit nimenea cu mine. Se póte, dise Vasiliu, pentru ca inca nu vei fi vorbit pana acum cu nici unu episcopu.“

In acestu discursu alu santului Vasiliu constatám si intuim intr'unu modu atât de remarcabilu : credinti'a si puterea credintiei, precum si barbati'a si resolutiunea, isvorita din acésta credintia.

Pentru a poté intuí acésta santa credintia a instituit biserica Domnului serbatórea santului Vasiliu ; si pentru a-ne aretá, ca credinti'a in Domnulu si in Celu ce L'au tramis este bas'a si fundamentulu vietii si fericirii omenesci a dispus sant'a nóstra biserica,

că diu'a aniversara a acestui santu parinte se-o serbăm in diu'a prima a anului solaru.

Prasnuim in acésta di amintirea acestui santu parinte intuind virtutile lui pastorale, cari tóte forméza o cununa, in carea se reasuma o adevérata viétia intru Christos. Intuim acésta viétia intru Christos a santului Vasiliu celu mare, pentru că se-ne intarim in duchulu barbatiei si in resolutiunea crestinesca, acele puternice arme, cari isvorescu din credinti'a crestina, si cari sunt in stare a-ne dá tari'a trebuintiosa, cá se putem trece cu succesu prin grelele incercări si ispite ale vietii de astadi.

Sinódele parochiale ordinare.

Dupa dispusetiunile statutului nostru organicu in lun'a lui Ianuariu se intrunescu sinodele parochiale ordinare.

Obiectele, de cari au a-se ocupá sinódele parochiale ordinare, sunt: stabilirea listei membriloru sinodului parochialu, prescrisa prin regulamentul pentru parochii, esaminarea reportului despre activitatea comitetelor parochiale si esaminarea ratiocinielor bisericeii si ale speselor cultului.

Tóte aceste trei obiecte sunt de o deosebita importantia, pentru ca list'a membriloru sinodului, daca este conscientios staverita, face se incete unele divergintie, cari se potu nasce in sinódele parochiale, cari se tiéna in decursulu anului; reportulu despre activitatea comitetului infacisíéza atât starea, in carea se gasesce parochi'a, cât si ceea ce s'a lucrat in decursulu anului de catra organele din parochia pentru inaintarea comunei bisericesci; ér din ratiociniulu bisericeii si alu speselor cultului, parochi'a se póte convinge despre modulu, cum s'a administrat averei parochiei.

In aceste obiecte totu de odata comitetulu si epitropi'a parochiala, cá organe ale parochiei dau seama despre activitatea loru obscei crestinesci a parochiei. Si intre imprejurările nóstre chiar pentru a contribuí la ridicarea sémtiului poporului pentru viétia publica bisericesca-nationala este de lipsa, cá atât activității comitetului, cât si modului, cum se administréza averea bisericesca se i-se dea cea mai mare publicitate.

Se scia adeca, si se auda fiecare credintiosu si membru alu parochiei din cele ce se vor referá sinódelor parochiale ordinare, ca daca densulu solvesce denariulu sêu bisericeii, cum se intrebuintiéza acel'a si pre ce scopu. Se scia apoi, si se afle fiecare credintiosu, cum si-implinesce comitetulu deto-

rinti'a, si intru cât comitetulu parochialu alesu si instituitu de biserica, cá se fia custodele intereselor parochiei, si-a implinit detorinti'a.

Este, dupa noi, de importantia, cá in sínódele parochiale ordinare se-se dea importanti'a, pre carea o merita punctului 4 din §-lu 7 alu statutului organicu. In acestu punctu legea aviséza sínódele parochiale a ingrijí, cá se infintieze „fonduri spre scopuri bisericesci, scolare si fundationale.“ Scim noi, ca timpulu, in carele traim, nu este celu mai favorabilu pentru infintiarea de fonduri. Dar dupa ce banii bisericeii, cari ii-avem, sunt adunati din cruceri si din sume mici: astfelu greutátile timpului se nu ne descurageze, ci se facem ceea ce putem, dar se facem cu tóta bunavointi'a si din tóta inim'a.

Si mai multu, decât de acésta imprejurare, dorim, cá sínódele parochiale ordinare se-se acupe de starea, in carea se gasesce moralitatea publica a parochiei, despre carea dupa dispusetiunile in vigóre reportéza si comitetele parochiale anume: cá din anu in anu se-se véda inaintarea, ce se face, si se póte face pre acestu terenu; si cá asia dicénd in acésta cauza mare se-se angajeze intréga parochi'a a face indreptările, cari se vor aretá de lipsa.

D I V E R S E .

* *Fundatiune.* Multu regratatulu medicu din Sibiu, Dr. Ioan Mog'a, a lasatu in testamentulu seu 1000 fl. in scopulu educatiunei femeii române. Soti'a reposatului, Domu'a ved. Dr. I. Mog'a a depusu 10 actiuni dimpreuna cu cupónele la cassa asociatiunei transilvane. „Fundatiunea sub numirea „Fundatiunea Dr. Ioan Mog'a si sotia s'a An'a nascuta Bologa“ a fost primita din partea comitetului asociatiunei, care va face unu actu fundationalu si din venite se vor impartasi fetitie, cari cercetéza institute cu caracter nationalu romanescu.

Domn'a ved. Mog'a a mai daruitu si biblioteca scientifica medicala constatátore din 100 opuri diferite.

Fapt'a acésta vorbesece destulu de eclatantu despre simtiemintele ce le a nutritu multu prea de timpuriu reposatulu fatia de némulu nostru. „Tel. Rom.“

† *Necrologu.* Confratele nostru Iosif Gradinariu, parochu in Seceani, si asesoru consistorialu a fost greu incercat de sórte, perdiendu in urm'a morbului difteritis pre fiic'a s'a Elen'a Valeri'a, reposata la 2 Decemvre a. e. in etate de 6 ani si pre alu doilea fiu alu sêu Traian Voicu, reposatu in 23 Decemvre. In faci'a acestei grele lovituri, rogám pre Ddieu, cá pre parintii remasi in doliu se-ii consoleze, ér sufletele nevinovalorulu mladitie se-le asieze in locasiurile dreptilor!

AVISU. Rogăm pre toti binevoitorii tipografiei noastre, cari au avutu bunatatea, se primesca spre vendiare calendarie de pre anulu 1892, se tramita cu rentorcerea postei, la adres'a „tipografi'a diecesana din Aradu“, tote exemplariile, ce cugeta, că nu le voru poté vinde, că-ci noi avemu acumu trebuintia de ele, dar apoi mai târziu nu le putem reprimi, cî vom trebui se-le punem in cont'a celoru ce le-au primitu.

*Administratiunea tipografiei
diecesane.*

Nr. 28/1891.

Anunciu.

In conformitate cu punctulu 7 din protocolulu adunarei generali dela 6 Nov. n. c. si cu punctulu 4 din protocolulu siedintiei directionali din 12 Decembre n. c., aducemu la cunosinti'a tuturor celoru interesati, că asociatiunea nationala aradana pentru cultur'a poporului romanu impartiesce in anulul acest'a 2 ajutorie de câte 20 fl. v. a. la doi elevi meseriasi romai.

Doritorii de a obtiené vre-unulu dintre aceste ajutorie au se tramita, pana in **18 Ianuaru st. n. 1892**, la adres'a notariului asociatiunei, petitiune prevediuta cu atestatu de paupertate, de botezu si de progresu.

Aradu din siedinti'a ordinara a directiunei tinuta in 12 Decembre st. n. 1891.

T. Ceontea, m. p.
director secundaru.

Romul Nestor, m. p.
notariu.

CADOU DE ANULU NOU.

Dela „Tipografi'a diecesana“ din Arad, se potu procurá spre acelu scopu, urmatórele opuri:

1. „**Scrieri pentru poporu**“ compuse de *Iuliu Grosioreanu*, inv. — Pretiulu 25 cr. francata.

2. „**Colindi si cântece poporali**“ culesse de *Teodoru Daulu*, inv. — Pretiulu 30 cr. francata.

3. „**Cursu practicu**“ despre cultivarea pomiloru si a fragariloru, de *I. P. Reteganulu*, invetiatoriu. Pretiulu 35 cr. francata.

4. „**Etichet'a**“ — Studiu socialu de *Iosif-Ioanu Ardeleanu*, parochu rom. gr. or. — Pretiulu 65 cr. francata.

5. „**Florile inimei**“ — Poesii de *Isai'a B. Bosco*. — Pretiulu 80 cr. francata.

Dela 10 exemplare 20% rabatu.

Concurse.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu dela scól'a greco-orientala romana din **Siagu**, comitatulu Timisiu in-

spectoratulu Timisiorei se escrie concursu cu terminu de alegere pe din'a de intimpinarea Domnului **2/14 Februariu 1892**.

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt: 130 fl. bani numerari, 10 fl. pentru conferintie, 10 fl. pentru scripturistica, 5 fl. pentru adunarea generala, 20 meti de cucuruзу, 16 metri de lemne pentru invetiatoriu, 12 metri de lemne pentru incaldirea scólei, 5³/₄ jugere de pamentu aratoriu, quartiru liberu cu 2 chilie, cuina, camara, grasdu de vite si de porci cu intravilanu de 1000[□] stangeni patrati, si altu intravilanu afara de 600[□] stangeni patrati si dela inmormentari unde va fi poffitu dela biserica 50 cr. de acasa 30 cr. si 20 de meti de grâu, si 20 de meti de cucuruзу.

Doritorii de a ocupá acestu postu au a produce 1) Testimoniu de cualificatiune, cu calculu distinsu. 2) Testimoniu din limb'a magiara. 3) Atestatu despre comportarea sa de pana acum morala s. c. l.

Recursele astfelu instruate la adres'a comitetului parochialu din Siagu au a-se trimite parintelui inspectoru Ioan Damsia in Szécsány, posta ultima. Vinga comitatulu Temes.

Competentii au a-se presentá in vre-o Dumine'a s'au serbatóre in sant'a biserica din loc spre a-si aretá desteritatea in cantari si tipicu; cei cu cualificatiune pentru conducerea corului vor fi preferiti.

Siagu, 16/28. Decemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **IOANU DAMSIA**, m. p. inspectoru de scóle.

—□—

Pentru deplinirea definitiva a statiunei invetiatoresci dela scól'a superióra din comun'a **Ternova**, protopresviteratulu Siriei, devenita vacanta in urmarea despartirei postului invetiatorescu de celu preotiescu, se escrie concursu cu terminu de alegere pe **26 Ianuarie (7 Februarie) 1892**.

Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu:

- a) unu salariu anualu de 300 fl.
- b) pentru quartiru — pana ce comun'a il-va poté dá in realu 20 fl.
- c) spesele conferintiei le-va primi din bugetulu cultului.
- d) pentru scripturistica 3 fl.
- e) pentru incalditu siese stingeni de lemne.

Doritorii de a ocupá acestu postu, sunt avisati a-si subserne petitiunile lor subscrisului Protopresviteru in Siria, pana cu trei dile nainte de alegere — cu atât mai vertosu, ca cele intrate mai tardiu nu se vor considerá, — avendu a dovedí ca sunt romani de rel. gr. or. si ca au absolvatu cursurile preparandiali si au obtienutu testimoniu de cualificatiune si atestatu din limb'a magiara; ér pana la alegere sunt a se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre, pentru a-si aretá desteritatea in cântu si rituale.

Alesulu invetiatoriu va fi indatoratu a conduce stratele si corulu; ér pe langa plat'a usitata a participá in tot locul unde va fi poffitu la functiuni religiöse.

Definitivu va fi intaritu numai dupa unu anu de proba.

Ternova, la 4/16 Decemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **GIORGIU POPOVICIU**, m. p. protopresviteru,

—□—

Venerabilulu Consistoriu diecesanu cu decisulu din 25 Noemvre a. c. Nr. 5448. 5547. nimicindu alegerea de invetiatoriu intemplata ia **Siomoschesiu**, la scól'a I. ia 8/20 Noemvre a. c. prin acést'a se escrie concursu de nou cu terminu de alegere pe **12/24 Ianuariu 1892**.

Emolumintele suntu: 1. In bani gat'a 300 fl. — 2. Pentru scripturistica 5 fl. — 3. Pentru conferintia 10 fl. — 4. Opt stangeni de lemne din care se va incaldí si scól'a — 5. Patru iugere de pamentu cu dreptulu de pascu. — 6. De curatoratu se va ingriji comun'a. — 7. Pana când comun'a va edificá locuintia separata, alegendulu va avea a locui sub unu edificiu cu celalaltu invetiatoriu si va folosi $\frac{1}{2}$ de intravilanu si dupa edificarea locuintii.

Dela competentii se cere: 1. Testimoniu despre absolvarea preparandiei. 2. Testimoniu de calificatiune si limb'a magiara. 3. Estrasu de botediú. 4. Atestatu cumca examenulu finalu din anulu trecut l-a depusu cu calculu bunu.

Recurentii voru avea se-si subscérna recurselu loru adresate Comitetalu parochialu M. O. Dnu Ioanu Avramu inspectoru scolariu in Miske p. u. N.-Zerénd pana in 6 Ianuariu 1892 avendu a se presentá in vr'o Dumineca ori serbatóre in biseric'a din locu, spre a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu.

Datu din siedinti'a Comit. par. tienuta la 8/20 Decemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

Contielegere cu mine: IOANU AVRAMU, m. p. parochu si inspect. scolariu.

—□—

Pentru deplinirea postulu invetiatorescu dela clas'a II-a gr. ort. romana din comun'a **Chinez** cottulu Timisiu, inspectoratu Vinga, cu terminu de alegere pe diu'a de Dumineca in **12/24 Ianuarie 1892**.

Emolumintele sunt: 176 fl. 96 cr bani numerari, 5 fl. scripturistica, 1 fl. 50 cr. pentru tóta diu'a la conferintia, 50 meti de grâu, $1\frac{3}{4}$ pamentu aratoriu, gradina intra si estravilana, 3 orgii lemne si 5 orgii de pae, din care are a se incaldí si sal'a de invetiamentu. Cuartir liberu cu 2 incaperi, si stalogu pentru vite, si dela inmortentari 50 cr.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au a produce: 1. Testimoniu de calificatiune cu calculu distinsu. 2. Testimoniu din limb'a magiara. 3. Atestatu despre conduita de pana acuma, politica si morala.

Recursurile astfelu instruate, adresate comitetulu parochialu se se trimite M. O. Domnu Archipu Munteanu inspectoru scolaru in Manastirea Hodos-Bodrog, posta Zádorlak, Temesmegye.

Competentii vor avea a se presentá in vre-o Dumineca séu serbatóre in s. biseric'a din locu, spre a-si aretá desteritatea in cant si tipicu. Cei desteri intru conducea corulu vocalu, vor fi preferiti.

Chinez, 4 Decemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: ARCHIPU MUNTEANU, m. p. inspectoru de scóle.

—□—

Conform ordinatiunii Venerabilulu Consistoriu diecesanu dto 25 Noemvre a. c. nr. 5476. se publica concursu pentru deplinirea definitiva a postulu invetiatorescu dela scól'a din **Berecheiu**, protopresbiteratulu Jenopoliei,

inspectoratulu Siepreusului cu terminu de alegere pe **19/31 Ianuariu 1892**.

Emolumintele sunt: 1) In bani gata 250 fl. 2) 16 iugere de pamentu parte aratoriu, parte fenatiu. 3) Opt orgii lemne din care se va incaldí si scól'a. 4) Pentru conferintia 8 fl. 5) Pentru scripturistica 5 fl. 6) Dela inmortentari mari 60 cr., dela mici 40 cr. 7) Pentru curatirea si incaldirea scólei 10 fl. 8) Cuartiru liberu cu intravilanu de 800□.

Doritorii de a ocupá acestu postu pre langa producerea testimoniulu de calificatiune si a examenulu din limb'a magiara, trebue se mai produca si atestatu de conduita dela comitetulu parochialu unde a fungat pana aci.

Recurselu instruite conformu prescrieloru stat. org. si adresate comitetulu parochial sunt a-se trimite pâna in 14/26 Ianuariu M. O. Dnu Ioanu Avramu inspectoru de scóle in Miske p. u. Nagy-Zerénd, avend recurentii a-se presentá pana in diu'a alegerii in vre-o Dumineca seu serbatore la sant'a biseric'a spre a-si aretá desteritatea in tipicu si cantare.

Se observa ca alesulu numai dupa espirarea unui anu de proba se va recomandá Ven. Consistoriu spre aprobare, se intielege de va dovedí sporiu si purtare morala buna.

Datu din siedinti'a com. par. tienuta la 8/20 Decemvre 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOANU AVRAMU, m. p. parochu si inspectoru scolaru.

—□—

Pentru deplinirea postulu de preotu inpreunatu cu celu invetiatorescu din parochia gr. or. **Milov'a** — tractulu protopresviteralu alu Radnei, — se escrie concursu cu terminu de **30 zile**.

Emolumintele anuale sunt:

1) Unu ajutoriu banalu de 250 fl., ce se da din partea Veneratulu Consistoriu aradanu.

2) Dela poporulu. din Milov'a, cari sunt la 400 suflete, si cari cá censualisti traescu numai din casegulu loru cá dileri, se póte capetá unu venitu anualu de biru preotiescu pana la 60 fl. in bani, precum si stolele usuate.

3) Cortelu liberu cu gradina pentru legume.

4) Lemnele de incalditu pentru preotu si pentru odai'a de invetiamentu se procura pana in pretiulu anualu de 30 fl. din spelele cultuali.

Concurrentii vor avé a-si ascerne suplicele concursuale pana la 10. Ianuariu 1892. la subscrisulu oficiu protopresviteralu in Radna.

Radna, 10. Decemvre, 1891.

In contielegere cu comitetulu parochialu gr. or. din Milov'a.

Vasile Belesiu,
protop. Radnei.

—□—

Pentru deplinirea statiunei invetiatorescu din **Maguliti'a** se escrie concursu cu terminulu de alegere de **30 de zile, dela prima publicare**.

Emolumintele anuali suntu: 200 fl. 5 orgii lemne lungi, cuartiru si gradina.

Doritorii de a ocupá acést'a statiune suntu avisati: recurselu proviedute cu tóte documintele prescise, si adresate comitetulu parochialu, ale trimite subscrisulu, pana la 1-ma Ianuariu 1892.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: IOAN GROZ'A, m. p. protop.

—□—